

І. Л. Гетманець
студ. III курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к.ю.н., доц. Л. М. Токарчук

МИРОВА УГОДА У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Цивільне законодавство України надає можливість сторонам спору право на укладання мирової угоди, що передбачено Главою 5 Цивільного процесуального Кодексу (далі – ЦПК).

Питання мирової угоди обговорюється серед науковців, як одне з найактуальніших у цивільному процесуальному праві. Так як закон не дає легального визначення «мирової угоди», серед цивілістів склалися декілька думок щодо даного поняття. Виділяють три основні точки зору та підходи до даного явища.

Деякі вважають, що мирова угода – це різновид цивільно-правових угод навіть договорів. Другі стверджують, що мирова угода – це процесуальна категорія, заснована на здійсненні учасниками процесу процесуальних дій. І

треті схиляються до того, що мирова угода має ознаки як цивільно-правового, так і цивільно-процесуального характеру одночасно [1, с. 1–2].

Така різниця в поняттях мирової угоди не дає цілковито дослідити природу цієї правової категорії. Тому і виникають складності у розумінні як діє такий інститут цивільного процесу на практиці.

Вважаємо, що прирівнювати мирову угоду до цивільно-правових угод, договорів не коректно, адже мирова угода у більшості випадків результат взаємних поступок сторін, у той час, як цивільно-правові угоди ґрунтуються на взаємних інтересах учасників. Зважаючи на те, що норми матеріального права такого поняття не містять, поняття «миркова угода» слід використовувати лише у межах процесуального права.

При вирішенні цивільних справ мирова угода має переваги перед рішенням суду: у більш виховному впливі на сторони. Мирова угода певною мірою знімає тягар відповідальності за вирішення спору з органів правосуддя та перекладає його на сторони, чим досягається підвищення правосвідомості та сумлінності сторін, що впливає на добровільність виконання мирової угоди поряд із рішеннями суду. Укладення мирової угоди сприяє економії часу та матеріальних витрат суду, що також є важливою обставиною [2, с. 7].

Виходячи з положень ЦПК України суд, закриваючи провадження у справі, може постановити ухвалу про мирову угоду за клопотанням сторін. І саме тут виникає питання, що такої ухвали може і не бути, в той час коли буде мирова угода? Така ухвала є не обов'язковою? Звісно це тягне за собою проблеми виконання такої мирової угоди. Тут справа в тому, що мирова угода не є виконавчим документом. Суд лише виносить ухвалу про закриття провадження у справі, у зв'язку з укладенням мирової угоди та ухвалу про закриття провадження у справі та визнання мирової угоди.

Для чого потрібна така ухвала? Суд перевіряє умови даної угоди, їх законність, коректність, чи не порушує вона права та свободи інших(третіх) осіб.

Отже, суд виконує так звану контрольну функцію. Він повинен перевірити законність цього акта за кількома напрямками:

- 1) чи є процесуальна дія, а саме: чи укладено мирову угоду, чи є звернення сторін до суду про затвердження мирової угоди;
- 2) чи наділена відповідна категорія осіб, які беруть участь у справі, правом на укладення мирової угоди;
- 3) добровільність укладення мирової угоди і усвідомлення наслідків затвердження судом цього акта;
- 4) чи можливо з відповідної категорії справ укладення мирової угоди; чи допускається можливість домовленості сторін; чи не змінюють сторони своєю угодою імперативні норми закону;

5) чи всі особи беруть участь у справі і чи не порушує мирова угода їх прав, а також права осіб, не залучених до участі у справі; чи чітко викладено її умови; чи немає двозначності, нечіткості умов; чи не укладена мирова угода під умовою;

6) чи врегулюється даною мировою угодою спір; чи відповідають умови мирової угоди предмету спору, чи не зачіпаються інші права та обов'язки сторін [3, с. 15].

Суд повинен не лише сприяти укладанню мирової угоди, він зобов'язаний роз'яснити сторонам можливість укладання такої. Виділити можна те, що саме під контролем суду сторони приймуть обдумане рішення. Суд має допомагати сторонам у захисті прав, вживати заходів щодо примирення сторін, якщо виявлена з їх боку така ініціатива.

Варто визнати, що оновлений ЦПК містить в собі нову за змістом Главу 4, що присвячена так званій судовій медіації, або врегулюванню спору за участі судді. Такий процес примирення проводиться у формі спільних або закритих нарад. В різного роду публікаціях можна зустріти критичні питання: чи будуть такі перемовини ефективними, якщо справа вже доведена до суду? Чому сторони пройшовши всі етапи досудового врегулювання повинні погодитись на врегулювання спору (примирення), а не вирішення спору по суті? Але, на наш погляд, є суттєві аргументи на користь прогресивності згаданих норм. По-перше, процедура примирення має чітке обмеження строку, що унеможливорює затягування вирішення спору однією із сторін. По-друге, привабливим є часткове повернення судового збору у випадку врегулювання спору суддею. По-третє, суддя-медіатор дає поради з огляду на судову практику щодо аналогічних справ. Такі поради допоможуть сторонам об'єктивно оцінити своє становище для кожної сторони, зважити всі плюси та мінуси і в результаті, можливо, піти на компроміс.

Звісно, такі зміни є позитивними, з огляду на те, що процедура врегулювання спору за участю судді є корисною не тільки для сторін, а й для суду. Якщо суддя-медіатор буде ефективно вести переговори, то менше справ йому доведеться розглядати.

Список використаної літератури

1. Пешкова О. А. Мировое соглашение как правовая категория : *Вестник экономической безопасности*. 2018. № 2. 98 с.
2. Бортнік О. Г. Мирова угода у цивільному судочинстві : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. 2007. 189 с.
3. Лазарев С. В. Мировое соглашение в гражданском судопроизводстве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15. Екатеринбург, 2006. 24 с.